

235/1 TROLLFJORDELVA (STUORRAJOHKA)

FYLKE: Finnmark

Kommune: Berlevåg og Tana

Nedbørfelt: 102 km²

Toppunkt: 555 m o.h.

Utløpspunkt: 0 m o.h.

Marin grense: ca 60 m o.h.

Kraftpotensial: -

SP-kategori: -

Økonomiklasse: -

Naturgeogr. region: 47b

Trollfjordelva (Stuorrajohka) ligger på nordvestsiden av Varangerhalvøya, og har sitt utspring i Haglevatna.

Klimaet er svakt oseanisk med humide forhold. Årsnedbøren er liten, ca 450-600 mm.

Området ved botnen av Trollfjorden er preget av stor topografisk variasjon, med løsavsetninger i form av terrasser og gamle strandlinjer. Det er i alt fem større eller mindre dalfører med elver som munner ut i fjordområdet. Dalsidene er preget av mer eller mindre rasmark og små lyngheier. Hoveddalen strekker seg 20 km mot sørøst. De nedre delene av dalen varierer mye i bredde. Enkelte steder er dalbunnen flat og relativt bred, 700-800 m, mens fjellsidene andre steder går nesten fram til elva på begge sider. Nedbørfeltet har noen tjern og vann. Sør for hoveddalen og parallelt med denne ligger Sørdalen, som er en relativt kort dal på 6 km, flat og bred i nedre del.

Berggrunnen domineres av sandstein med betydelig innslag av kvartsitt.

I dalbunnen står frodig storvokst bjørkeskog med høgstauder i de fuktige delene, og med rikelig innslag av rogn og selje. Bjørkeskogen her er av de nordligste i fylket av noen utstrekning. Skogdekningen i dalsidene er svært varierende. De fleste stedene stopper skogen helt nederst i fjellsiden, mens den andre steder kan nå opp i ca 200 m o.h. Bjørkeskogen i de indre deler er dominert av krekling i feltsjiktet og blåbær på fuktigere steder. Langs elva og spesielt i vassdragets nedre parti finnes fuktdrag med stedvis rikt vierkjerr. Småtjernene på vestsiden av Trollfjordelvdalen mangler kantvegetasjon, mens småvannene på nordsiden er mer næringsrike og har starrvegetasjon i kantene. Myrene i vassdraget er få og består av små fattigmyrer i nedre del av hoveddalen og i Sørdalen. Ved utløpet danner flere småtjern og brakkvannsdammer et rikt strandengområde. I fjellområdene er det stort innslag av lyngvekster, og reinrose er vanlig i rasmarker og på rabbene.

Vassdraget er bortimot fritt for inngrep. Hustufter etter tidligere bosetning er til stede. Markene ligger i dag brakk. Det er noen hytter og en telefonlinje innen nedbørfeltet.

Naturfaglige verdier

Vassdraget representerer de midtre fjordstrøk i Øst-Finnmark og har meget store naturfaglige verdier. Det er godt egnet som type- og referansevassdrag. Mange av vassdragene som drenerer til østsiden av Varangerhalvøya er vernet tidligere, men disse skiller seg markert fra Trollfjordelva i naturfaglig henseende.

Geofag

Særegne storformer forekommer, spesielt i de øvre deler av vassdraget. Berggrunnen forvitres lett, slik at en stor del av materialtransporten kommer fra forvitring i fast fjell. Dette er sjelden i Norge. I øvre deler av vassdraget er dalformene dannet av frostsprengningsprosesser kombinert med fluvial erosjon. Et blokkhav dekker de aller øverste delene av vassdraget. Dette blokkhavet er utsatt for aktive frostsprengningsprosesser, også under de nåværende forhold. I nedre deler er det lange

alluvialstrekninger med elvesletter, og et delta er bygd ut i Trollfjorden.

Meget stor verneverdi ****

Botanikk

Størst botanisk verneverdi i området har bestandene av svalbardvalmue som vokser på elveører langs Trollfjordelva. Svalbardvalmuen har fem kjente lokaliteter på Europas fastland, alle på Varangerhalvøya. Bestandene i Trollfjordområdet er mest tallrike, spesielt når det gjelder den hvitblomstrede typen. I nedbørfeltet ellers er den frodige bjørkeskogen såpass langt nord interessant. Nyserot med en svært begrenset utbredelse i Norge er karakteristisk.

Meget stor verneverdi ****

Landfauna

Det er registrert 71 fuglearter i vassdraget, hvorav 54 forventes å hekke. Fem av hekkeartene er truede. Naturen er variert innen vassdraget. Dette avspeiles også i fuglefaunaen, hvor det er stor tetthet i spurvefuglsamfunnet knyttet til den nedre løvskogen. Deltaområdet ved utløpet med strandenger og rike vierforekomster er et viktig raste- og hekkeområde for et stort artsspekter av vannfugl.

Stor verneverdi ***

Vannfauna

Det er ikke foretatt fiskeundersøkelser i området. Vassdraget har sjørøye i tillegg til innlandsørret og innlandsrøye. Vassdraget er uten påvirkning og har meget stor referanseverdi. Ferskvannsfauunaen har et østlig preg, men er relativt dårlig kjent.

Stor verneverdi *

Kulturminneverdier

Ved fjordbotnen er det funnet bosetningsspor, bl.a. tufter, fra steinalderen, muligens også fra jernalder. Det er også gjort funn som tyder på bruk av områdene lenger innover i vassdraget i forhistorisk tid.

Inntil 1500-1600-tallet hadde kystsamene i området en veidetilpasning basert hovedsakelig på jakt, fangst og fiske. Ved Geadnjajavri sørøst for området er det fangstgjerder og sannsynlige gravrøyser som kan knyttes til veidekulturen. Her ligger også et hellig fjell og offersteder. Fra 1600-1700-tallet forandret kystsamene sin næringstilpasning. Nye elementer i økonomien var fehold og reindrift. Langs nedre del av elva ligger ulike typer gammetufter, graver og teltboplasser. Lenger innover er det tallrike teltboplasser og andre spor etter samisk ressursutnyttning. En gammel postrute gikk mellom Tana (Deatnu) og Gulgofjorden gjennom Sördalen. Ved utløpet ligger noe eldre bebyggelse knyttet til småbruk og kaianlegg.

Området er rikt på kulturminner som dekker et langt tidsrom fra steinalderen til i dag. Her er et stort kunnskapspotensial knyttet til ulike samiske næringstilpasninger. Kulturminnene ligger i et meget opplevelsesrikt landskap.

Meget stor verneverdi ****

Friluftsjnteresser

Vassdraget er vanskelig tilgjengelig, men har stor opplevelsesverdi. I Trollfjorden er det noen hytter og fraflyttede bruk som nå nyttes som feriesteder. I området er det gode fiskemuligheter og området kan betraktes som urørt villmark. Terrenget i dalen er lett å ta seg fram i. Området er lite brukt.

Stor verdi ***

Landbruksinteresser

Jord- og skogbruk

Nedbørfeltet har ikke jordbruk- eller skogbruksinteresser.

Liten verdi *

Reindrift

Nedbørfeltet ligger i Raggonjarga reinbeitedistrikt i Øst- Finnmark reinbeiteområde. Pr. 01.04.1989 var det 8 driftsenheter med til sammen 5532 rein i distriktet. De nord-vestre deler av distriktet er vår- og sommerbeite. Størstedelen av nedbørfeltet er sentralt og verdifullt vårbeite og kalvingsland. Viktige flytte- og trekkleier går gjennom nedbørfeltet og i nordkant er det et oppsamlingsområde som nyttes i forbindelse med flytting sørover til arbeidsgjerdet.

Meget stor verdi ****